



PERSPEKTIVA RODITELJA O PRAKSAMA POZITIVNOG RODITELJSTVA

Monika Pažur*

Primljen: 29. 1. 2025.
Prihvaćen: 24. 7. 2025.

Pozitivno roditeljstvo podrazumijeva nenasilne, osnažujuće i uvažavajuće prakse usmjerene na dobrobit djeteta. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati učestalost i dimenzije takvih praksi te njihov odnos s roditeljskim karakteristikama iz perspektive roditelja djece u dobi od 2 do 11 godina ($N = 678$). Korišten je upitnik sa skalama pozitivnog roditeljstva i roditeljske kompetentnosti. Istraživanjem su prepoznate sljedeće dimenzije praksi pozitivnog roditeljstva: njegovanje međuljudskih odnosa, priznavanje djeteta kao osobe, osnaživanje djeteta, struktura i vođenje, te briga i nježnost. Naposljetku, rezultati regresijske analize potvrđuju povezanost praksi pozitivnog roditeljstva s roditeljskim stavovima, ali i određenim roditeljskim karakteristikama (spol, dob, stupanj obrazovanja, mjesto življenja).

Ključne riječi: model roditeljstva; pozitivno roditeljstvo; regresijska analiza; roditeljske prakse; roditeljski stavovi

1. Uvod

Roditeljstvo je od velikog je interesa istraživačima različitih znanosti, primarno zbog prepoznatog utjecaja roditelja na razvoj i budući život pojedinaca. Proces roditeljstva obuhvaća sve aktivnosti roditelja usmjerene na dobrobit njihove djece (Gafoor i Kurukkan, 2014) te predstavlja višedimenzionalni konstrukt koji je satkan od biheviornalne, intrapersonalne, interpersonalne i okolišne dimenzije (Kendler i sur., 1997). Razne sociološke i psihološke teorije (Bandura, 1977; Bowlby, 1973;

* Monika Pažur, Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Savska cesta 77, 10000 Zagreb, Hrvatska; monika.pazur@ufzg.hr; <https://orcid.org/0000-0003-0936-0048>

Bronfenbrenner, 1979; Sameroff, 1983) pružaju temelj za razumijevanje uloge koju roditeljska ponašanja i okruženje u kojemu djeca žive imaju na ponašanje djece, ističući važnost interakcija koje roditelji ostvaruju s djecom, kao i utjecaja njihovih stavova i kompetencija na djetetov intelektualni, socijalni i emocionalni razvoj. Roditeljstvo je proces ispunjen stresom i sve većim pritiscima o važnosti onoga što i kako roditelji rade (Paterson, 2011) stoga roditelji kontinuirano tragaju za načinima na koje bi poboljšali svoja ponašanja i odgovorili na potrebe svoje djece. Istovremeno, u okviru teorije i prakse društvenih i humanističkih znanosti traga se za roditeljstvom koje će biti najefikasnije u kontekstu djetetova optimalnog razvoja te posljedično i njegove budućnosti. Imajući na umu raznolikost individualnih karakteristika roditelja, djece i raznih okruženja u kojima djeca odrastaju, postavlja se pitanje: je li uopće moguće pronaći konsenzus oko toga što je to uspješno roditeljstvo?

Ideja uspješnog roditeljstva zasigurno je prožeta utjecajem kulture. Kultura određuje granice ponašanja koje su poželjne ili nepoželjne te time oblikuje vrijednosti roditelja, njihov sustav vjerovanja i ciljeve socijalizacije (Cai, 2024). Postojeće operacionalizacije konstrukta uspješnog roditeljstva uglavnom se temelje na istraživanjima provedenima s većinski bijelim obiteljima srednje klase te njihovim vrijednostima, kulturnim normama i roditeljskim očekivanjima (Rodriguez i sur., 2009). Prijašnja istraživanja ukazala su na to da se ključne razlike u odnosu na roditeljske stavove i vrijednosti obično pronalaze između individualističkih i kolektivističkih društava (Triandis, 1991). Društva u kojima je naglasak na individualizmu potiču kod djece emocionalnu neovisnost, asertivnost, autonomiju i potrebu za privatnošću, dok je u kolektivističkim društvima naglasak na društvenosti, sigurnosti, harmoniji, dužnostima, obiteljskom integritetu i poslušnosti (Tamis-LeMonda i sur., 2007). Drugim riječima, interakcija roditelj–dijete može biti prilično jasna unutar određenog kulturnog konteksta, međutim, njezino usmjerenje može se značajno promijeniti prelaskom u drugi kontekst. Odnosno, ono što je »normalno« unutar granica jedne kulture, može biti označeno kao »nenormalno« u drugima (Keshavarz i Baharudin, 2009). Dobar primjer ovakvih situacija navodi Chao (1994) u svom istraživanju ukazujući na paradoks da su kineski roditelji često opisani kao »kontrolirajući« ili »autoritarni«, što se u većini teorija uspješnog roditeljstva smatra lošim roditeljskim ponašanjima, dok je istovremeno primijećeno da kineska

djeca često nadmašuju europsko-američku djecu u akademskim postignućima. Autor također time objašnjava kako zapadne teorije roditeljstva ne uspijevaju objasniti kulturne razlike i elemente roditeljstva koji se razvijaju u odnosu na različite društvene kontekste.

Teorije uspješnog roditeljstva, koje se razvijaju na području Europe, uglavnom se temelje na individualističkoj paradigmi, ističući kao važne ciljeve roditeljstva razvoj djetetove autonomije i djetetova identiteta u nenasilnom i sigurnom okruženju. Ova perspektiva dodatno je razrađena pravnim okvirom UN-ove *Konvencije o pravima djeteta* koja jasno naglašava odgovornosti odraslih, pa tako i roditelja, u kontekstu djetetova odrastanja. Autori se koriste različitim nazivima kako bi opisali konstrukt roditeljstva, koji u skladu s individualističkom paradigmom i UN-ovom Konvencijom, doprinosi najboljem interesu djeteta. Tako se spominje *podržavajuće* roditeljstvo (Ryan i Deci, 2000), *svjesno* roditeljstvo (Bögels i Restifo, 2013), *odgovorno* roditeljstvo (Epstein, 2010), *nježno* roditeljstvo (Ockwell-Smith, 2021) i ostala roditeljstva. Ključan međunarodni termin za pojam uspješnog roditeljstva uvodi Vijeće Europe Preporukom 19 (2006) konstruktom *pozitivnog roditeljstva* odnosno onog roditeljstva koje je njegujuće, nenasilno i osnažujuće te uključuje postavljanje granica radi omogućavanja optimalnog djetetovog razvoja.

2. Pozitivno roditeljstvo

Preporukom 19 (2006) Vijeća Europe o *Politici podrške pozitivnom roditeljstvu* ono se definira kao roditeljsko ponašanje temeljeno na najboljem interesu djeteta koje je njegujuće, osnažujuće, nenasilno i pruža uvažavanje i vodstvo, uključujući postavljanje granica kako bi se omogućio potpuni razvoj djeteta. Pozitivno roditeljstvo je roditeljstvo koje promiče zdravo i poticajno okruženje za napredak djece (Nurhayati i Rosita, 2020), naglašava učinkovitu komunikaciju i aktivno slušanje (Rahayu i Nurhayati, 2023) te gradi odnose između roditelja i djeteta temeljene na uzajamnom poštivanju i priznavanju djetetove autentičnosti (Daly, 2007). Na taj način dijete razvija osjećaje pripadnosti svojoj obitelji (Juul, 2010), sigurnosti (Cleaver i sur., 2011), kompetentnost (Fuller, 2008) te samostalnost (Baumrind, 1967).

Različiti autori pokušali su operacionalizirati pozitivno roditeljstvo detektirajući ključne elemente ovog koncepta. Vijeće Europe kao

ključne elemente ističe sljedeće dimenzije: briga i nježnost, struktura i vođenje, prepoznavanje djetetove osobnosti, osnaživanje i nenasilno okruženje. Na temelju različitih dokumenata vezanih uz koncept pozitivnog roditeljstva, Svjetska zdravstvena organizacija, UNICEF i Svjetska banka, u suradnji s Partnerstvom za zdravlje majki, novorođenčadi i djece, Mrežom za djelovanje u ranom djetinjstvu i partnerima, razvila je Okvir za njegu (2021) koji uključuje pet komponenti koje su definirane kao prioriteta za podršku razvoju djece: odgovorno roditeljstvo, dobre prilike za rano učenje, adekvatna prehrana, te sigurnost i zaštita. Jocar i sur. (2023) detektirali su pet glavnih tema dobrog roditeljstva: svjesnost, kohezija i intimnost u bračnoj vezi, znanstvena primjena izravnih i neizravnih roditeljskih praksi, struktura obitelji te stvaranje konteksta za rast. Slično istraživanje proveli su u Eve i sur. (2014) koji su na temelju mišljenja stručnjaka u području roditeljstva definirali šest glavnih kategorija: shvaćanje djeteta, volju i sposobnost, pristup svakodnevnim, ali i složenim/dugoročnim potrebama, potrebe djeteta ispred vlastitih, poticanje privrženosti, te dosljednost nasuprot fleksibilnosti.

Pozitivno roditeljstvo se u širim crtama stavlja najčešće u odnos s konceptom negativnog roditeljstva. Ukratko, dok se pozitivno roditeljstvo definira kroz elemente topline i podrške, nasuprot tome negativno roditeljstvo definira se kao roditeljsko pokazivanje razdražljivosti, frustracije, ljutnje i iritacije prema socio-emocionalnom razvoju djece (Huang, 2024). Mnoga istraživanja ukazuju na to da pozitivno roditeljstvo ima višestruke pozitivne učinke na akademski uspjeh djece (Xitao i Michael, 2001), djetetovu samoregulaciju (Huang i Prochner, 2004), socio-emocionalni razvoj djeteta (Pinquart i Tuebert, 2010), ali i smanjenje problema u ponašanju (Barlow i sur., 2016). S druge strane, istraživanje Saltali i Imir (2018) pokazuje da su kazneni stilovi roditeljstva pozitivno povezani s agresivnim ponašanjem djece. Povučeno/stidljivo ponašanje djece negativno je povezano s induktivnim rasuđivanjem i stilovima roditeljstva koji uključuju toplinu, dok je pozitivno povezano s kaznenim stilom roditeljstva.

Pozitivno roditeljstvo definira se kao dinamičan i dvosmjernan proces individualnih karakteristika roditelja, djeteta i šireg društvenog okruženja u kojem dijete živi (Eve i sur., 2014). Drugim riječima, postoje istraživanja koja pokazuju da određene karakteristike roditelja, djece ili okruženja utječu na stupanj korištenja pozitivnog roditeljstva. Govoreći

o karakteristikama roditelja, utvrđeno je različito korištenje elemenata pozitivnog i negativnog roditeljstva u odnosu na stupanj obrazovanja roditelja (Nacionalni institut za zdravlje i razvoj djeteta, 2007; Pažur i Drovdelić, 2022), spol roditelja (Pažur i sur., 2024), mreže podrške u društvu (Belsky, 1984), neprimjerene prakse na radnom mjestu, kao naprimjer radna nesigurnost, rigidni uvjeti rada, stres (Teti i sur., 2017) te psihološke čimbenike roditelja (Clever i Freeman, 1995). Ukratko, roditelji s višim stupnjem obrazovanja i majke koriste više elemenata pozitivnog roditeljstva, kao i oni roditelji koji su u većoj mjeri umreženi u društvu i imaju fleksibilnije poslove. Dokazano je i da kada roditelji procjenjuju da su kompetentniji za obavljanje roditeljske uloge te uspijevaju ostvariti pozitivnu i stimulativnu interakciju sa svojom djecom, češće implementiraju elemente pozitivnog roditeljstva (Baharudin i Lai Mun, 1998). Kada govorimo o individualnim karakteristikama djeteta, razlike se pronalaze u odnosu na spol i dob djeteta, te se više pozitivno roditeljstvo koristi s mladom djecom i djevojčicama (Pažur i Drovdelić, 2022), ali i u odnosu na to ima li dijete određene teškoće u razvoju (Khanum i sur., 2023). Naime, neka istraživanja sugeriraju da u situacijama kada određena dječja ponašanja (kao na primjer neposlušnost) otežavaju roditeljima pružanje podrške i razumijevanje djetetovih potreba, roditelji počinju više kontrolirati svoju djecu te smanjuju pozitivna roditeljska ponašanja i bliski kontakt s djetetom (Grolnick i sur., 1997). Što se tiče faktora u okruženju, niski prihodi i siromaštvo negativno utječu na korištenje pozitivnog roditeljstva (French i Shinman, 2005).

2.1. *Prakse roditeljstva*

Roditeljstvo se obično definira kao jedan od dva konstrukta: roditeljsko ponašanje ili roditeljska uvjerenja (Rocha i sur., 2002). Roditeljsko ponašanje predstavlja široki konstrukt koji odražava radnje koje roditelji poduzimaju tijekom odgoja svoje djece. S druge strane, roditeljska uvjerenja predstavljaju ono što roditelji misle o sebi, svojoj djeci i procesu njihova odgoja.

Mjerenje stilova roditeljstva odnosi se upravo na mjerenje intrinzičnog »emocionalnog« ambijenta u kojem je odnos roditelja i djeteta ukorijenjen (Saltali i Imir, 2018). Konstrukcija roditeljskog stila uvelike je pod utjecajem Baumrindove (1971) konceptualizacije autoritar-

nog, permisivnog i autoritativnog stila roditeljstva, a koja obuhvaća različite karakteristike, kao što su: zrelost, stilovi komunikacije, njezovanje, toplina i uključenost. Tu ideju dalje su razradili Maccoby i Martin (1983) koji su detektirali četiri kategorije roditeljstva, dodajući i onaj indiferentan, a koje proizlaze iz presjeka dviju glavnih dimenzija: osjetljivosti roditelja prema zahtjevima svoje djece (interes/prihaćanje) i zahtjeva roditelja prema svojoj djeci (kontrola/disciplina). Osim skala za mjerenje uvjerenja roditelja, razvijaju se i skale za mjerenje roditeljskih ponašanja. Ove skale prepoznaju različite dimenzije praksa roditeljskih ponašanja pa je tako Frick (1991) detektirao kao ključne dimenzije: uključenost, pozitivno roditeljstvo, slabo praćenje/nadzor, nesuvislu disciplinu i tjelesno kažnjavanje te druge disciplinske prakse. Skala praksi roditeljstva, koju su razvili Strayhorn i Wiedman (1988), sastoji se od tri poddimenzije: toplina i uključenost, dosljednost i kaznene disciplinske taktike. Skala roditeljstva (Arnold i sur., 1993), koja se bavi roditeljskim disciplinskim tehnikama, ima tri dimenzije: pretjerana reakcija, dopuštanje i rječitost.

Široko rasprostranjena istraživanja koja mjere stilove roditeljstva temelje se na ideji da postoji jasna veza između roditeljskih uvjerenja i njihovih ponašanja, odnosno da roditeljeve vrijednosti i uvjerenja o odgoju djece prelamaju se na njihova ponašanja (Baumrind, 1971). Međutim, teorije roditeljstva navode kako se stilovi roditeljstva i kratkoročne prakse roditeljstva razlikuju jer je stil roditeljstva stav izražen prema djetetu kroz širok spektar situacija. Slično smatraju i Darling i Steinberg (1993) koji navode da je za procjenu elemenata koji utječu na razvoj djeteta važno napraviti razliku između stila roditeljstva i prakse roditeljstva jer roditelji mogu imati slična uvjerenja, ali različite prakse. Na temelju toga razvili su holistički model kojim tvrde da ciljevi roditeljstva, prakse roditeljstva i stilovi roditeljstva zajedno čine roditeljstvo tako što roditeljske vrijednosti i ciljevi podjednako utječu i na roditeljski stil i na roditeljska ponašanja.

Iako se koncept pozitivnog roditeljstva sve češće ističe u znanstvenim i stručnim diskursima, empirijskih istraživanja koja dublje analiziraju dimenzije pozitivnih roditeljskih praksi, posebno u nacionalnom kontekstu, još je uvijek relativno malo. Dosadašnje studije često se temelje na zapadnim konceptualizacijama roditeljstva, dok su potrebe i izazovi roditelja u specifičnim kulturnim i društvenim okruženjima

nedovoljno istraženi (Chao, 1994; Rodriguez i sur., 2009). Hrvatski kontekst dodatno karakteriziraju društvene promjene, demografski pad, porast socioekonomskih razlika te redefiniranje rodnih uloga, što sve utječe na svakodnevnu roditeljsku praksu i percepcije o uspješnom roditeljstvu (Hermanns, 2014). Ovo istraživanje nastoji ispuniti tu prazninu pružajući empirijski utemeljen uvid u samopercepciju roditelja u pogledu pozitivnih praksi. Fokusiranjem na individualne karakteristike roditelja (npr. dob, spol, obrazovanje, mjesto stanovanja) i njihove stavove, istraživanje doprinosi razvoju teorijskih modela roditeljstva u lokalnom kontekstu. Nadalje, rezultati mogu poslužiti kao temelj za razvoj javnih politika i programa podrške roditeljstvu, posebno onih usmjerenih na osnaživanje roditelja u različitim sociodemografskim uvjetima (Daly, 2007; Teti i sur., 2017).

3. Metodologija

Na temelju detektiranih odrednica pozitivnog roditeljstva specifični ciljevi ovog istraživanja su:

- (1) Ispitati učestalost pojavljivanja praksi pozitivnog roditeljstva kod roditelja djece od 2. do 11. godine.
- (2) Ispitati dimenzije praksi pozitivnog roditeljstva iz perspektive roditelja djece od 2. do 11. godine te učestalost pojavljivanja pojedinih dimenzija.
- (3) Ispitati odnos između praksi pozitivnog roditeljstva i karakteristika roditelja, i to: roditeljskih procjena samoeфикаsnosti, njihovih stavova o roditeljstvu, spola i dobi roditelja, stupnja obrazovanja, broja djece te mjesta u kojemu žive.

3.1. Uzorak i prikupljanje podataka

Sudionici istraživanja roditelji su djece u dobi od 2. do 11. godine života. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 678 roditelja iz svih dijelova Republike Hrvatske. Njih 52 % je iz područja Grada Zagreba, 22.8 % iz Sjeverne Hrvatske, 13.3 % iz Jadranske Hrvatske, a 11.9 % iz Panonske Hrvatske. Većina roditelja (87.5 %) zaposlena je na puno radno vrijeme, dok njih oko 6.1 % navodi da je nezaposleno, te 6.4 % da je zaposleno na nepuno radno vrijeme. U Tablici 1 vidljive su ostale

demografske karakteristike roditelja koje su se koristile kao nezavisne varijable u istraživanju.

Tablica 1. Struktura uzorka u odnosu na nezavisne varijable (N = 676)

Nezavisna varijabla	Elementi	Postotak roditelja iz ukupnog uzorka (%)
Spol roditelja	Žensko	66.7
	Muško	33.3
Najviši stupanj završenog obrazovanja	Osnovna škola	0.6
	Trogodišnja srednja škola	14.5
	Četverogodišnja srednja škola	35.4
	Fakultet	43.6
	Poslijediplomski studij	5.9
Godine	Manje od 25	0.7
	25 – 30 godina	9.3
	31 – 35 godina	19.3
	36 – 40 godina	35.6
	41 i više	35.0
Broj djece	1	28.4
	2	42.2
	3	22.9
	4	6.5
Urbanost područja	Ruralno i suburbano	41.2
	Urbano	58.8

Prikupljanje podataka odvijalo se u studenom i prosincu 2023. godine putem *online* obrasca. Poveznica na upitnik proširena je preko studenta Učiteljskog fakulteta te zaposlenika odgojno-obrazovnih institucija kako bi se došlo do što raznolikije skupine roditelja.

3.2. Metoda i instrumenti

Istraživanje je provedeno upitnikom s dvjema skalama: *Skalom praksi pozitivnog roditeljstva* i *Skalom roditeljske kompetentnosti*.

Skala praksi pozitivnog roditeljstva izrađena je za potrebe ovog istraživanja. Skala broji 42 čestice roditeljskih ponašanja operacionalizirane iz teorijskog konstrukta pozitivnog roditeljstva, uzimajući u obzir dimenzije bliskosti i nježnosti, postavljanja granica, razvijanja autonomije i samostalnosti te stvaranja nenasilnog okruženja. Sudionici su odgovarali na čestice koristeći petostupanjsku Likertovu skalu, pri čemu je 1 označavalo »nikada«, a 5 »svakodnevno«. Takva skala omogućila je procjenu učestalosti korištenja pojedinih roditeljskih ponašanja u svakodnevnom životu. U fazi detektiranja faktora izbačeno je 12 čestica koje su imale niske saturacije ili su pokazale veliki varijabilitet.¹ Preostalih 30 čestica se u *Oblimin* rotaciji grupiralo na 5 faktora objašnjavajući 57.2 % varijance (Tablica 2, Tablica 3), a Cronbach Alpha za tu skalu je $\alpha = 0.937$. U bazičnoj soluciji faktorske analize saturacije na svim česticama bile su najveće na prvom faktoru, iznoseći od 0.785 do 0.431 što, uz relativno visoke interkorelacije na *oblimin* faktorima (između 0.2 – 0.4), omogućuje korištenje istraživanog fenomena kao jednog generalnog faktora u određenim analizama.

Skala roditeljske kompetentnosti preuzeta je iz istraživanja Kereš i sur. (2011) gdje je bila izrađena za procjenu doživljaja kompetentnosti u roditeljskoj ulozi i sukoba između roditelja i adolescenata. Tamo su se detektirala tri aspekta doživljaja roditeljske kompetentnosti: roditeljska samoefikasnost, internalni i eksternalni lokus kontrole. U ovom istraživanju provedenom na roditeljima djece od 2. do 11. godine života, faktorskom analizom s *Varimax* rotacijom također su se polučila

¹ Izbačene čestice: Potičem dijete na sport i aktivno provođenje slobodnog vremena; Svaki dan s djetetom kratko vrijeme provodim u aktivnom razgovoru; Kada se s djetetom dogodi neki problem, pokušavam ga smireno riješiti; Prilikom neke zahtjevne igre ili aktivnosti u svakom novom ponavljanju smanjujem udio svoga sudjelovanja kako bi dijete radilo što više toga samostalno; Dopuštam djetetu da donosi odluke u skladu sa svojom dobi; Izlažem djecu različitim situacijama kako bi bila spremna za budućnost; Tražim od djeteta da samostalno isplanira svoje slobodno vrijeme (npr. što će se igrati); Kada dijete ne poštuje pravila prihvatljivog ponašanja, određujem mu neki tip kazne; Potičem dijete na strukturiranje slobodnog vremena; Vodim dijete u kazalište, muzeje i/ili na koncerte; Kupujem djeci neki časopis ili sam na njega pretplaćen.

ista 3 faktora.² Skala roditeljske kompetentnosti koristi petostupanjsku skalu slaganja (1 = u potpunosti se ne slažem, 5 = u potpunosti se slažem) kojom se ispitivao stupanj slaganja roditelja s tvrdnjama koje opisuju njihove doživljaje i stavove o roditeljskoj ulozi.

4. Rezultati

Ukupno gledano, roditelji koji su sudjelovali u istraživanju *umjerenost* prema često koriste sva predložena ponašanja pozitivnog roditeljstva ($M = 3.87$, $SD = 0.97$). Sve čestice su unimodalne distribucije, a gotovo sve pozitivne distribucije, osim onih koje se odnose na vođenje djeteta u kulturne institucije i kupovine časopisa djeci, što se i očekuje da se događa rjeđe. Ono što roditelji navode da rade najčešće jest pokazivanje djetetu bliskosti fizičkim kontaktom ($M = 4.47$; $SD = 0.78$) te ostvarivanje fizičkog kontakta prilikom tješnja djeteta ($M = 4.42$; $SD = 0.81$). Vrlo je visoka i tvrdnja koja navodi da roditelji djetetu postavljaju granice prihvatljivog i neprihvatljivog ponašanja ($M = 4.39$; $SD = 0.76$). Izuzev već spomenute dvije čestice koje roditelji rade najrjeđe, vidljivo je da roditelji, od ponuđenih ponašanja, rjeđe razgovaraju s djetetom o njegovom doživljaju sebe ($M = 3.37$; $SD = 1.12$), ali i o njegovim neuspjesima ($M = 3.57$; $SD = 1.03$). Zanimljivo je primijetiti da je jedno od najrjeđih ponašanja ono da roditelji čitaju djeci i s njima ($M = 3.47$; $SD = 1.28$).

Provedenom faktorskom analizom s Oblimin rotacijom objašnjeno je 57.2 % varijance fenomena praksi pozitivnog roditeljstva.

² Roditelji u ovom istraživanju najveću su razinu slaganja iskazali na tvrdnjama vezanim uz faktor njihove samoefikasnosti ($M = 3.93$, $SD = 0.61$), potom one vezane uz stavove vlastite odgovornosti za ishode djeteta ($M = 3.29$, $SD = 0.86$), a ponajmanje su se slagali sa stavovima vezanima uz to da na razvoj ishode njihova djeteta utječe naslijeđe i sreća ($M = 2.57$, $SD = 0.80$).

Tablica 2. Prakse pozitivnog roditeljstva (rezultati deskriptivne statistike, pripadnost faktoru i faktorsko opterećenje, kros saturacije)

	1	2	3	4	5
Objašnjavam djetetu razloge svojih postupaka. (M = 3.82; SD = 1.07)	,678	-,125	,101		-,143
Objašnjavam djetetu razloge svojih zahtjeva. (M = 3.74; SD = 1.04)	,637			,211	
Objašnjavam djetetu osjećaje koje u meni izaziva neko njegovo ponašanje (npr. to me zaista rastužilo / razljutilo). (M = 3.90; SD = 1.00)	,589		,108		-,214
Dogovaram s djetetom posljedice koje će imati ukoliko se loše ponaša ili učini nešto neprihvatljivo. (M = 3.89; SD = 0.96)	,434			,268	
Dopuštam djetetu da mi objasni svoje neprihvatljivo ponašanje. (M = 3.82; SD = 0.98)	,417		,271	,125	-,133
Potičem djecu na kreativnu igru: pričanje priča, slaganje kockica, ... (M = 3.85; SD = 1.04)		-,793			
Zajedno s djetetom radim neku aktivnost koja je njemu zanimljiva / koju je ono odabralo. (M = 4.00; SD = 0.91)		-,786			-,104
Čitam djetetu i čitam s djetetom. (M = 3.47; SD = 1.27)		-,781		-,170	
Određeno vrijeme u danu posvetim isključivo djetetu. (M = 4.14; SD = 0.90)		-,661			-,220
U djetetov životni ritam umećem glazbu kao sastavni dio odrastanja. (M = 3.72; SD = 1.22)		-,587		,246	,195
Organiziram dan i svoje aktivnosti sukladno djetetovom dnevnom ritmu (pravilna izmjena jela, odmora, igre). (M = 3.83; SD = 1.08)	,306	-,586			

Pokazujem interes za aktivnosti u koje se dijete uključuje. (M = 4.25; SD = 0.75)		-,574			-,138
Dijete izlažem različitim poticajima koji omogućuju njegov razvoj. (M = 3.99; SD = 0.89)		-,514	,171	,218	
Pomažem djetetu da usvoji novu vještinu i riječima i svojim aktivnim sudjelovanjem. (M = 4.10; SD = 0.89)		-,471	,199		-,214
Razgovaram s djetetom o njegovim jakim stranama. (M = 3.73; SD = 1.01)			,844		
Razgovaram s djetetom o njegovom doživljaju sebe. (M = 3.37; SD = 1.11)	,132		,797	-,112	
Razgovaram s djetetom o njegovim neuspjesima. (M = 3.57; SD = 1.02)		,114	,781		
Pitam dijete koliko je zadovoljno svojim sudjelovanjem u nekoj aktivnosti. (M = 3.70; SD = 1.00)	,220	-,100	,559		,101
Ohrabrujem dijete da se uključi u aktivnosti oko kojih na početku osjeća nelagodu. (M = 3.88; SD = 0.94)	-,113	-,124	,390	,233	-,108
Razgovaram s djetetom o njegovim osjećajima. (M = 3.97; SD = 1.04)	,252	-,203	,366	-,122	-,262
Postavljam granice prihvatljivog i neprihvatljivog dječjeg ponašanja. (M = 4.39; SD = 0.76)			-,141	,755	-,164
Objašnjavam djetetu posljedice njegovog ponašanja za druge ljude. (M = 4.20; SD = 0.80)	,145			,726	
Djetetu dajem povratne informacije o njegovom ponašanju. (M = 4.14; SD = 0.85)			,147	,653	

Jasno razgovaram s djetetom o svojim očekivanjima u raznim situacijama. (M = 3.85; SD = 0.93)	,234	,101	,309	,520	,102
Razgovaram s djetetom o njegovom ponašanju prema drugoj djeci. (M = 4.15; SD = 0.82)		-,170	,136	,465	-,173
Kada dijete vidi situacije neprihvatljivog ponašanja druge djece, razgovaram o tim situacijama s njim (npr. tučnjava na igralištu). (M = 3.85; SD = 0.93)	,243		,125	,404	-,108
Kada tješim dijete, ostvarujem s njim fizički kontakt. (M = 4.42; SD = 0.81)				,110	-,839
Pokazujem djetetu bliskost fizičkim kontaktom. (M = 4.47; SD = 0.78)		-,145			-,762
Odgovaram na djetetove trenutne osjećaje (npr. razgovor o strahovima kada dijete kaže da se nečeg boji). (M = 4.28; SD = 0.85)	,349				-,490
Kada dijete nešto ne može napraviti samo, potičem ga da nastavi dalje. (M = 4.16; SD = 0.84)	-,177		,346	,212	-,378
Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization. ^a					
^a Rotation converged in 22 iterations.					

Ukupno je pronađeno 5 faktora koji predstavljaju dimenzije praksi pozitivnog roditeljstva (Tablica 2; Tablica 3). Svi faktori imaju visoke Cronach Alpha.

Tablica 3. Dimenzije praksi pozitivnog roditeljstva (rezultati deskriptivne statistike, faktorska opterećenja i Cronbach Alpha po podskalama)

Faktor	Broj čestica	Faktorska opterećenja	Cronbach Alpha	M	SD
F1 Njegovanje međuljudskih odnosa	5	,678 - ,417	,802	3.83	0.76

F2 Priznavanje djeteta kao osobe	9	,793 - ,471	,868	3.93	0.70
F3 Osnajivanje djeteta	6	,844 - ,366	,820	3.70	0.74
F4 Struktura i vođenje	6	,755 - ,404	,843	4.11	0.63
F5 Briga i nježnost	4	,839 - ,378	,788	4.32	0.64

Faktor *Njegovanje međuljudskih odnosa* grupira pet čestica koji se odnose na poticanje obostranog odnosa između roditelja i djeteta koji se temelji na razgovoru o osjećajima i razlozima određenih roditeljskih i djetetovih postupaka i zahtjeva. *Priznavanje djeteta kao osobe* faktor je koji grupira čak 9 praksi pozitivnog roditeljstva, koje predstavljaju uvažavanje djetetova interesa i poticanje djeteta da se u skladu s tim interesom uključuje u razne aktivnosti koje pospješuju njegov razvoj. Istovremeno, ovaj faktor, kao element uvažavanja djeteta, uključuje i roditeljske prakse kojima on djetetu posvećuje određeno vrijeme u danu, pomaže djetetu da usvoji novu vještinu ili pokazuje interes za određenu aktivnost koju dijete provodi. Na faktor *Osnajivanje djeteta* grupiralo se šest čestica koje objašnjavaju roditeljske prakse u kojima roditelji razgovaraju s djetetom o njegovim osjećajima, jakim strana, neuspjesima, njegovom doživljaju sebe, njegovim zadovoljstvom te ga potiču da se uključi u aktivnosti oko kojih osjeća nelagodu. Četvrta pronađena dimenzija praksi pozitivnog roditeljstva je *Struktura i vođenje*. Ovaj se faktor odnosi na šest roditeljskih ponašanja kojima roditelji postavljaju granice djetetova prihvatljivog i neprihvatljivog ponašanja, razgovorom o roditeljskim očekivanjima, davanjem povratnih informacija o djetetovu ponašanju i posljedicama njegova ponašanja na druge, kao i komentiranju neprihvatljivog ponašanja druge djece. Faktor *Briga i nježnost* grupira četiri čestice koje se odnose na ostvarivanje fizičkog kontakta s djetetom i odgovaranje na djetetove osjećaje i potrebe.

Roditelji, od pronađenih dimenzija, u najvećoj mjeri koriste prakse pozitivnog roditeljstva grupirane u okviru dimenzije *Briga i nježnost* ($M = 4.32$; $SD = 0.64$), a potom *Struktura i vođenje* ($M = 4.11$; $SD = 0.63$). Slijede ponašanja u okviru dimenzije *Priznavanje djeteta kao osobe* ($M = 3.93$; $SD = 0.70$), a ponajmanje pozitivnih ponašanja rodi-

telji koriste u području *Njegovanja međuljudskih odnosa* ($M = 3.83$; $SD = 0.76$) i *Osnaživanja djeteta* ($M = 3.70$; $SD = 0.74$).

Kako bi se ispitao odnos između praksi pozitivnog roditeljstva³ i odabranih karakteristika roditelja,⁴ provedena je linearna regresijska analiza. Nađena je statistički značajna regresija ($F(8, 597) = 29.406$, $p = 0.000$). R^2 je bio 0.283, što ukazuje da nezavisne varijable objašnjavaju otprilike 28.3 % varijance praksa pozitivnog roditeljstva.

U Tablici 4 vidljiv je odnos pojedinih nezavisnih varijabli s praksama pozitivnog roditeljstva. Postoji statistički značajna mala povezanost između generalnog faktora praksi pozitivnog roditeljstva i spola roditelja ($r = 0.287$), stupnja obrazovanja roditelja ($r = 0.204$), dobi roditelja ($r = -0.13$) te stupnja urbaniteta područja u kojem roditelji žive ($r = 0.171$). Nije pronađena statistički značajna povezanost između praksi pozitivnog roditeljstva i broja djece koji roditelji imaju. U odnosu na faktore dobivene *Skalom roditeljskih kompetentnosti*, prepoznata je statistički značajna srednja povezanost u odnosu na faktor koji procjenjuje samoefikasnost roditelja ($r = 0.390$) te statistički značajna mala povezanost s faktorom koji grupira čestice iz područja internog lokusa kontrole roditelja ($r = 0.124$). Nije pronađena statistički značajna povezanost u odnosu na faktor eksterni lokus kontrole.

Tablica 4. Odnosi između praksi pozitivnog roditeljstva i nezavisnih varijabli

Model		Standardizirani koeficijent
		Beta
1	(Constant)	
	Procjena samoefikasnosti roditelja	,344 **
	Eksternalizirani lokus kontrole	-,049
	Internalizirani lokus kontrole	,140 **
	Urbanitet	,139 **

3 U ovoj analizi koristio se jedan generalni faktor za ispitivanje praksi pozitivnog roditeljstva.

4 Prediktori: Dob roditelja, samoefikasnost roditelja, eksterni lokus kontrole, interni lokus kontrole, stupanj obrazovanja roditelja, spol roditelja, broj djece, urbanitet.

1	Spol roditelja	,237 **
	Stupanj obrazovanja roditelja	,129 **
	Broj djece	,046
	Dob roditelja	-,078 *

** $p < 0.01$; * $p < 0.05$

Ukratko, postoji veća učestalost korištenja praksi pozitivnog roditeljstva kod majki nego kod očeva, te kod roditelja koji žive u urbanom području, nego kod onih koji žive u suburbanom ili ruralnom području. Nadalje, raste učestalost korištenja praksi pozitivnog roditeljstva sa stupnjem obrazovanja roditelja, dok ona pada s porastom dobi roditelja. Roditelji koji procjenjuju vlastitu samoeфикаsnost višim vrijednostima implementiraju i statistički značajno više praksi pozitivnog roditeljstva, kao i roditelji koji u većoj mjeri vjeruju da su oni odgovorni za razvojne ishode djeteta.

5. Rasprava

Rezultati ovog istraživanja pokazuju kako roditelji *umjereno* prema često koriste prakse pozitivnog roditeljstva. Određene prakse koriste češće, a neke rjeđe. Vidljivo je da roditelji svakodnevno ostvaruju blizak fizički kontakt s djecom i odgovaraju na djetetove trenutne osjećaje čime odgovaraju na djetetovu potrebu za ljubavlju, emocionalnom toplinom, prihvaćanjem te im pružaju utjehu i zaštitu. Ova ponašanja omogućuju djetetu razvoj sigurne privrženosti koja je povezana s njegovim zdravim socio-emocionalnim razvojem (Cassidy i sur., 2013). Roditelji često djetetu objašnjavaju razliku između prihvatljivih i neprihvatljivih ponašanja, kao i posljedice njegova ponašanja na druge ljude. Razgovor o neprihvatljivim ponašanjima omogućuje djetetu da razumije granice, međutim važno je da je on obostran i podrazumijeva uvažavanje djetetova mišljenja. Naime, roditeljska praksa da se dijete pita da objasni svoje neprihvatljivo ponašanje događa se značajno rjeđe no ostala slična roditeljska ponašanja. Dopuštajući djetetu da ono objasni vlastita neprihvatljiva ponašanja roditelji promiču djetetove empatijske sposobnosti i pridonose djetetovoj internalizaciji društvenih pravila (Hoffman, 2000) stoga je takvu praksu bitno implementirati po-

djednako često kao i ostala ponašanja koja stvaraju granice, ako ne i češće. Nadalje, rezultati istraživanja ukazuju na to da se djeca često potiču na uključivanje u razne sportske i kreativne aktivnosti. Istovremeno, roditelji značajno rjeđe razgovaraju s djetetom o njegovom doživljaju sebe i njegovim neuspjesima. Drugim riječima, dijete se uključuje u razne aktivnosti koje pospješuju njegov razvoj, i često su kompetitivne, a s njim se ne razgovara o tome kako se nositi s neuspjehom u tim aktivnostima. Suvremeno društvo ima tendenciju pretjerane skolarizacije djetinjstva već od rane i predškolske dobi (Pažur, 2022). Uključivanje djeteta u razne strukturirane programe odgoja i obrazovanja od najranije dobi postavlja sve ranije pred dijete zahtjev za preuzimanjem odgovornosti za vlastiti uspjeh, ali i vlastiti neuspjeh (Giesecke, 1993). Ovo kod neke djece potiče akademsku izvrsnost, međutim povezano je i s pojavom stresa i depresije kod druge djece (Lego Learning Institute, 2002). Iz tog razloga vrlo je važno poticati roditelje na razgovor s djetetom o neuspjesima kako bi osnažili djecu na suočavanje s izazovima suvremenog društva.

Provedenim istraživanjem prepoznate su sljedeće dimenzije praksi pozitivnog roditeljstva: *njegovanje međuljudskih odnosa, priznavanje djeteta kao osobe, osnaživanje djeteta, struktura i vođenje, te briga i nježnost*. Radi se o elementima pozitivnog roditeljstva ranije prepoznatim kod raznih autora (Grolnick i sur., 2016; Pečnik, 2014; Teti i sur., 2017). Tvrdnje koje su se grupirale oko određenog faktora odgovaraju teorijskim pretpostavkama triju stupova roditeljstva: brižnost, autonomija i granice (Grolnick i sur., 2016). Ipak, postoje određene tvrdnje koje su prema ovim rezultatima »prošle« iz jedne teorijske kategorije u drugu. Tako se na primjer čestica *dopuštam djetetu da mi objasni svoje neprihvatljivo ponašanje* grupirala s česticama u okviru dimenzije *njegovanja međuljudskih odnosa*, a ne u okviru dimenzije *postavljanja strukture i vođenja* gdje bi po teorijskom okviru pripadala. Također, roditeljsko ponašanje *kada dijete ne može nešto napraviti samo, potiču ga da nastavi dalje* nije potpala pod faktor *priznavanja djeteta kao osobe*, već pod *brižno i njegujuće roditeljstvo*. Odnosno, roditelji je ne doživljavaju kao proces osamostaljivanja djeteta i razvoja njegovih vještina, već kao element odgovaranja na djetetove potrebe. Očigledno je roditeljstvo sveobuhvatan i kompleksan konstrukt te različite prakse pozitivnog roditeljstva roditelji prilagođavaju individualnim karakteristikama

djeteta i specifičnim situacijama roditeljstva u kojima se nađu. Kako bi roditelji u većoj mjeri razumjeli učinke praksa pozitivnog roditeljstva na razvoj njihove djece, potrebno ih je uključiti u različite aktivnosti koje podižu njihovu svjesnost, znanje i kompetencije u području odgoja djeteta (Daly, 2013).

U odnosu na pronađene dimenzije, roditelji ponajviše implemen- tiraju prakse pozitivnog roditeljstva koje se odnose na *brigu i nježnost* te *strukturu i vođenje*. Odnosno, roditelji pružaju djetetu bliskost i odgovaraju na njegove potrebe svakodnevno, te mu ukazuju na grani- ce prihvatljivog i neprihvatljivog ponašanja. Izražavanjem bliskosti i osjetljivosti na djetetove emocije, roditelji jačaju djetetovu regulaciju emocija i njegovu kontrolu ponašanja (Eisenberg i sur., 1998). U ovom istraživanju, roditelji najrjeđe koriste ponašanja iz područja *osnaživa- nja djeteta*, a potom i *njegovanja međuljudskih odnosa*, koje se odnose na obostrane razgovore roditelja i djeteta o roditeljskim emocijama, stavovima te zahtjevima. Navedeni elementi omogućuju djetetu razumije- vanje *strukture* i roditeljevo *vođenje* (Pećnik, 2014). Drugim riječima, čestice koje se odnose na strukturu i vođenje podijelile su se u dva faktora. One koje se u većoj mjeri odnose na roditeljevo jednosmjerno postavljanje granica, roditelji rade vrlo često, dok s druge strane, one koje se odnose na objašnjavanje roditeljskih postupaka i razgovor s djetetom o njegovim postupcima, roditelji koriste značajno rjeđe. Navedeno bi moglo voditi zaključku da kod postavljanja granica roditelji češće odlučuju primjenjivati jednosmjernu komunikaciju, nego uvažavati djetetovo mišljenje ili mu objasniti svoje zahtjeve ili reakcije. Ovo je jedan od elemenata pozitivnog roditeljstva za koji je roditelje potreb- no osnaživati, jer kada koriste pozitivnu disciplinu sa svojim djetetom predškolske dobi, posebno podsjećajući i raspravljajući s djetetom o pravilima i očekivanjima, dijete pokazuje manje eksternaliziranih pro- blema u ponašanju i bolju moralnu regulaciju (Kerr i sur., 2004).

Tijekom izrade stabilne faktorske strukture, određene čestice bile su izbačene. Zanimljivo je promisliti o tome zašto se neke od ovih čes- tica nisu grupirale s pronađenim dimenzijama, a zasigurno su teorijski njihov dio. Na primjer, čestica *kada se javi neki problem, roditelj ga pokušava smireno riješiti* teorijski je dio dimenzije *briga i nježnost*, međutim roditelji je nisu detektirali kao takvu i njene su saturacije bile rasprostranjene na raznim faktorima. Također, čestica *kada dijete ne*

poštuje pravila neprihvatljivog ponašanja, dodjeljuje mu se neki tip kazne, koja je teorijski dio stvaranja *strukture i vođenja*, nije ušla u ovaj faktor. Pretpostavlja se da roditelji pojam *kazna* povezuju nužno uz neko nepoželjno roditeljsko ponašanje iako je u teoriji pozitivnog roditeljstva potrebno djetetu stvarati sigurno okruženje u kojem mu se ukazuje na posljedice njegova nepoželjnog ponašanja te ga se potiče da usvaja granice prihvatljivog ponašanja (Ryan i Deci, 2000). Posebno je zanimljivo primijetiti da niz tvrdnji koje objašnjavaju razvoj djetetove autonomije (kao što su: *dopuštanje djetetu da donosi odluke u skladu sa svojom dobi* ili *poticanje djeteta da samo isplanira svoje slobodno vrijeme*) nisu u perspektivi roditelja prepoznate kao zasebna dimenzija praksa pozitivnog roditeljstva. Ove čestice zbog raspršenja saturacija nisu pronašle mjesto u faktorskoj strukturi. To znači da razgovor s djetetom o njegovim uspjesima i doživljajima sebe roditelji shvaćaju kao osnaživanje djeteta, međutim kao dio tog osnaživanja ne prepoznaju i važnost poticanja djetetove samoinicijative i slušanja njegova mišljenja (Grolnick i sur., 2016). Naime, od prepoznatih dimenzija praksi pozitivnog roditeljstva, razvoju djetetove samostalnosti ponajviše doprinosi dimenzija *osnaživanje djeteta*, koja je istovremeno dimenzija koja se najrjeđe koristi. Moglo bi se zaključiti kako roditelji nedovoljno potiču razvoj djetetove samostalnosti. Djeca trebaju roditelje koji potiču njihovo neovisno ponašanje pružajući im prilike za samostalno učenje i istraživanje, te postavljaju pred djecu izazove u kojima imaju priliku razviti vještine važne za svakodnevni život (Verhoeven i sur., 2010).

Naposljetku, rezultati regresijske analize potvrđuju povezanost praksi pozitivnog roditeljstva s roditeljskim stavovima, ali i određenim roditeljskim karakteristikama. Potvrđena su ranija istraživanja (Nacionalni institut za zdravlje i razvoj djeteta, 2007; Pažur i Drovdelić, 2022; Pažur i sur., 2024) koja su pokazala razlike u pojavljivanju pozitivnog roditeljstva u odnosu na spol i stupanj obrazovanja roditelja. Autori istraživanja o različitim utjecajima majki i očeva na djetetov razvoj (Kerr i sur., 2004; Okor i sur., 2021; Verhoeven i sur., 2010) zaključili su kako su i majčina i očeva podrška i pozitivna disciplina povezani s eksternaliziranim ponašanjem djeteta. Stoga je važno osnaživati očeve i poticati ih da u većoj mjeri provode prakse pozitivnog roditeljstva s djecom. Zanimljivo je primijetiti i kako, iako postoji povezanost između dobi roditelja i praksi pozitivnog roditeljstva te s porastom dobi pada

stupanj korištenja spomenutih praksi, ne postoji povezanost u odnosu na broj djece. Dakle, pozitivno roditeljstvo jest možda bliže mladim roditeljima, ali roditelji implementiraju podjednako ove prakse, neovisno radi li se o prvom ili četvrtom djetetu.

U odnosu na roditeljske stavove, što roditelji više vjeruju da su oni odgovorni za razvojne ishode djeteta, to više koriste prakse pozitivnog roditeljstva. Ovo navodi na zaključak kako oni prepoznaju ispitane prakse kao one koje doprinose razvoju njihova djeteta, odnosno ne koriste ih slučajno, već zato što ih smatraju dobrima. S druge pak strane, njihovo vjerovanje da je razvoj djeteta pitanje sreće i sudbine ne doprinosi tome da implementiraju manje praksi pozitivnog roditeljstva. Naposljetku, roditelji koji se osjećaju efikasniji u svojoj roditeljskoj ulozi, implementiraju i više praksi pozitivnog roditeljstva. Stoga je potrebno provoditi programe pozitivnog roditeljstva i osnaživati roditelje za preuzimanje roditeljske uloge (Carroll, 2021) jer što se uspješnije osjećaju, to će više koristiti ponašanja koja podrazumijevaju brigu i nježnost, strukturu, vođenje, prihvaćanje djeteta kao osobe, osnaživanje i poticanje djeteta na njegovanje međuljudskih odnosa.

6. Zaključak

Istraživanje potvrđuje da roditelji u Hrvatskoj primjenjuju pozitivne roditeljske prakse, s naglaskom na brigu, nježnost i postavljanje strukture. Najrjeđe se koriste prakse koje potiču osnaživanje djeteta i obostranu komunikaciju. Zbog znatno povećane svijesti da je roditeljstvo ključan razvojni čimbenik svakog djeteta – pa tako i društva u cjelini – podrška roditeljima trebala bi postati kamen temeljac svake nacionalne i lokalne politike (Hermanns, 2014). Programi podrške roditeljstvu trebaju uzeti u obzir rezultate ovog i sličnih istraživanja koja ukazuju na prakse pozitivnog roditeljstva koje bi roditelji trebali implementirati u većoj mjeri, kao što su razgovor s djecom o njihovom doživljaju sebe i njihovim neuspjesima, poticanje obostrane komunikacije i uvažavanje dječjeg mišljenja, te razgovor s djecom o pravilima i roditeljskim očekivanjima. Prilikom planiranja programa podrške roditeljima važno je uzeti u obzir prepoznate roditeljske karakteristike koje utječu na prakse pozitivnog roditeljstva te odgovarati na specifičnosti različitih struktura obitelji i obiteljskih okruženja. Odnosno, težiti tome

da se u programe podrške uključuju u dovoljnoj mjeri očevi, roditelji nižeg stupnja obrazovanja te roditelji koji stanuju u ruralnim i suburbanim područjima.

Ograničenja ovog istraživanja proizlaze iz nekoliko aspekata metodološkog okvira i pristupa prikupljanju podataka. Prije svega, istraživanje se temelji isključivo na kvantitativnoj metodologiji, što ograničava dubinu razumijevanja specifičnih roditeljskih iskustava i značenja koja roditelji pridaju određenim praksama. Korištenje isključivo upitnika isključuje mogućnost detaljnijeg uvida u kontekstualne čimbenike roditeljskog ponašanja, kao i višedimenzionalnost ovog konstrukta, koji bi mogli biti otkriveni kvalitativnim pristupima, poput intervjua ili studija slučaja. Osim toga, istraživanje se oslanja na samoprocjene roditelja, što otvara prostor za pristranost društveno poželjnog odgovaranja. S obzirom na osjetljivost teme, postoji mogućnost da su roditelji odgovarali u skladu s očekivanjima društva, a ne u potpunosti iskreno, što može utjecati na valjanost dobivenih podataka. Uzorak istraživanja, iako brojčano zadovoljava, pokazuje određenu neuravnoteženost u odnosu na ključne demografske varijable. Većina sudionika su žene i roditelji zaposleni na puno radno vrijeme, dok su očevi, nezaposleni roditelji i roditelji iz ruralnih sredina značajno manje zastupljeni. Time se ograničava mogućnost generalizacije rezultata na cjelokupnu populaciju roditelja u Hrvatskoj. Dodatno, iako je *Skala praksi pozitivnog roditeljstva* izrađena na temelju teorijskih pretpostavki, faktorska analiza pokazala je da se pojedine tvrdnje nisu grupirale u skladu s očekivanim teorijskim dimenzijama. To ukazuje na moguću različitu interpretaciju pojedinih roditeljskih ponašanja u svakodnevnom kontekstu, ali i na potrebu za daljnjom validacijom skale. Pritom je posebno značajno to što određene tvrdnje koje teorijski pripadaju dimenzijama osnaživanja i autonomije djeteta nisu prepoznate kao posebna cjelina u roditeljskoj perspektivi, što može upućivati na ograničeno razumijevanje ovih aspekata pozitivnog roditeljstva u praksi. Naposljetku, u istraživanje nisu uključene šire kontekstualne varijable koje bi mogle dodatno objasniti varijabilitet u roditeljskim praksama, poput socioekonomskih uvjeta, dostupnosti socijalne podrške ili razine stresa u svakodnevnom životu roditelja.

U skladu s rečenim, potrebno je nastaviti s istraživanjem praksi pozitivnog roditeljstva kako bi se dopunio izrađen model te kako bi se

utvrdile i ostale individualne karakteristike roditelja i djece koje doprinose razvoju pozitivnog roditeljstva. Potrebno je provesti i buduća istraživanja kvalitativnom metodologijom u kojima će se roditeljima dati prilika da progovore o svojim ponašanjima i objasne specifične situacije koje oni smatraju pozitivnim ili negativnim. Dubljim razumijevanjem roditeljskih stavova o roditeljstvu moguće je i bolje razumjeti njihove specifične prakse, ali i opisati specifičnosti odnosa roditelj–dijete uvažavajući njihove individualne karakteristike. Jer, koliko je različitih roditelja i djece, toliko je različitih pristupa roditeljstvu stoga i nakon ovog istraživanja ostaje isto pitanje: je li uopće moguće pronaći konsenzus oko toga što je *uspješno* roditeljstvo, za čijim odgovorom treba nastaviti tragati iz perspektive različitih društvenih i humanističkih disciplina.

Literatura

- Arnold, David S., O’Leary, Susan G., Wolff, Lisa S., i Acker, Maureen M. (1993), »The parenting scale: A measure of dysfunctional parenting in discipline situations«, *Psychological Assessment*, 5(2), str. 137–144. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/1040-3590.5.2.137>
- Baharudin, Rozumah i Lai Mun, Jan (1998), »Factors related to perception of parental efficacy«, *Pertanika Journal of Social Sciences and Humanities*, 6(1), str. 13–21.
- Bandura, Albert (1977), »Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change«, *Psychological Review*, 84(2), str. 191–215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Baumrind, Diana (1971), »Current patterns of parental authority«, *Developmental Psychology Monograph*, 4(1, Pt. 2), str. 1–103. <https://doi.org/10.1037/h0030372>
- Belsky, Jan (1984), »The determinants of parenting: A process model«, *Child Development*, 55(1), str. 83–96. <https://doi.org/10.2307/1129836>
- Bögels, Susan i Restifo, Katheleen (2013), *Mindful parenting: A guide for mental health practitioners*, New York: Springer.
- Bowlby, John (1973), *Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and anger*, New York: Basic Books.
- Bronfenbrenner, Urie (1979), *The ecology of human development: Experiments by nature and design*, Cambridge: Harvard University Press.
- Cai, Beiyi (2024), »Cultural variations in parenting styles and their impact on child development«, *Communications in Humanities Research*, 50, str. 176–182. <https://doi.org/10.54254/2753-7064/50/20242521>

- Carroll, Paul (2021), *Effectiveness of Positive Discipline Parenting Program on Parenting Style, and Child Adaptive Behaviour*. *Child Psychiatry & Human Development*, Springer.
- Chao, Ruth K. (1994), »Beyond parental control and authoritarian parenting style: Understanding Chinese parenting through the cultural notion of training«, *Child Development*, 65(4), str. 1111–1119. <https://doi.org/10.2307/1131308>
- Cassidy Jude, Jones, Jason D. i Shaver, Phillip R. (2013), »Contributions of attachment theory and research: A framework for future research, translation, and policy«, *Development and Psychopathology*, 25, str. 1415–1434. <https://doi.org/10.1017/S0954579413000692>
- Cleaver, Hedy i Freeman, Pam (1995), »Parental perspectives in cases of suspected child abuse«, *Child Abuse Review*, 4(5), str. 318–329.
- Cleaver, Hedy, Unell, Ira i Aldgate, Jane (2011), *Children's needs – parenting capacity: The impact of parental mental illness, problem alcohol and drug use, and domestic violence on children's development*, The Stationery Office.
- Daly, Kerry J. (2007), *Qualitative methods for family studies and human development*, Sage Publications.
- Darling, Nancy i Steinberg, Laurence (1993), »Parenting style as context: An integrative model«, *Psychological Bulletin*, 113(3), str. 487–496. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.113.3.487>
- Eisenberg, Nancy, Cumberland, Amanda, i Spinrad, Tracy L. (1998), »Parental socialization of emotion«, *Psychological Inquiry*, 9(4), str. 241–273. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0904_1
- Epstein, Joyce L. (2010), »School/family/community partnerships: Caring for the children we share«, *Phi Delta Kappan*, 92, str. 81–96. <https://doi.org/10.1177/003172171009200326>
- Eve, Philippa M., Byrne, Mitchell i Gagliardi, Cinzia R. (2014), »What is good parenting? The perspectives of different professionals«, *Family Court Review: an interdisciplinary journal*, 51(1), str. 114–127. <https://doi.org/10.1111/fcre.12074>
- French, Geraldine i Shinman, Sheila (2005), *Learning from Families: Transnational Report*, Home-Start.
- Frick, Paul J. (1991), *The Alabama Parenting Questionnaire*, Unpublished Rating Scale, Tuscaloosa, AL: University of Alabama. <https://doi.org/10.1037/t58031-000>
- Gafoor, Abdul G. i Kurukkan, Abidha (2014), »Construction and validation of Scale of Parenting Style«, *GURU Journal of Behaviour and Social Sciences*, 2(4), str. 31–323.
- Giesecke, Herman (1993), *Uvod u pedagogiju*, Zagreb: Educa.
- Grolnick, Wendy S., Deci, Edward L. i Ryan, Richard M. (1997). »Internalization within the Family: The Self-Determination Theory perspective«, u: Grusec, Joan E. & Kuczynski, Leon (ur.), *Parenting and Children's Internalization of Values*, Wiley, str. 135–167.

- Hermanns, Jo (2014). »Parenting support in Europe. What it brings and what it take away«, u: Fukkink, Ruben, Vink, Caroline i Bosscher, Nynke (ur.), *Think Parents: Putting parents at the heart of parenting support*, SWP Publishers, str. 11–25.
- Hoffman, Martin L. (2000), *Empathy and moral development: Implications for caring and justice*, Cambridge: Cambridge University Press. doi:<https://doi.org/10.1017/CBO9780511805851>
- Huang, Yiran (2024), »Investigation of the impact of positive and negative parenting on preschool and school-aged children's emotion regulation«, *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, 26, str. 812–818. <https://doi.org/10.54097/80sd5a44>
- Huang, Juan i Prochner, Larry (2004), »Chinese parenting styles and children's self-regulation learning«, *Journal of Research of Childhood Education*, 18 (3), str. 227–238. <https://doi.org/10.1080/02568540409595037>
- Jokar, Habib, Abbaspour, Zabihollah, i Mehr, Reza K. (2023), »The indicators of effective parenting: A qualitative study«, *Journal of Qualitative Research in Health Sciences*, 12(2), str. 68–75. <https://doi.org/10.34172/jqr.2023.11>
- Juul, Jesper (2010), *Your competent child: Toward new basic values for the family*, Zagreb: Naknada Slap.
- Kendler, Kenneth S., Sham, Pak C. i MacLean, Mavis (1997), »The determinants of parenting: An epidemiological, multi-informant, retrospective study«, *Psychological Medicine*, 27(3), str. 549–563. <https://doi.org/10.1017/S0033291797004704>
- Keresteš, Gordana, Brković, Irma, i Kuterovac Jagodić, Gordana (2011), »Doživljaj kompetentnosti u roditeljskoj ulozi i sukobi između roditelja i adolescenata«, *Suvremena psihologija*, 14(1), str. 17–34.
- Kerr, David C. R., Lopez, Nestor L., Olson, Sheryl L. i Sameroff, Arnold J. (2004), »Parental discipline and externalizing behavior problems in early childhood: The roles of moral regulation and child gender«, *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32(2), str. 369–383. <https://doi.org/10.1023/B:JA-CP.0000030291.72775.96>
- Keshavarz, Somayeh i Baharudin, Rozumah (2009), »Parenting style in a collectivist culture of Malaysia«, *European Journal of Social Sciences*, 10(1), str. 66–73.
- Khanum, Sanober, Mushtaq, Rabia, Kamal, Muhammad D., Nishtar, Zuhaib i Lodhi, Kashif (2023), »The influence of parenting styles on child development«, *Journal of Policy Research*, 9(2), str. 808–816. <https://doi.org/10.61506/02.00022>
- LEGO Learning Institute (2002), *Time for Playful Learning? A cross-cultural study of parental values and attitudes towards children's time for play*, Billund: The Institute.
- Maccoby, Eleanor E. i Martin, James A. (1983), »Socialization in the context of the family: Parent-child interaction«, u: Mussen, Paul (ur.), *Handbook of child*

- psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development*, Wiley, str. 1–110.
- National Institute of Child Health and Human Development (NICHD) (2007), »Early child care and youth development: Findings from the NICHD study«, *Child Development*, 78(4), str. 1161–1174.
- Nurhayati, Sri, i Rosita, Tita (2020), »Positive parenting training program implementation to increase parents emotional intelligence in raising well being children«, *Proceedings of the 1st International Conference on Early Childhood Care Education and Parenting*, str. 65–69. <https://doi.org/10.2991/as-sehr.k.201205.087>
- Ockwell-Smith, Sarah (2021), *The gentle parenting book: How to raise calmer, happier children from birth to seven*, Little, Brown Book Group.
- Paterson, Chris (2011), *Parenting matters: Early years and the social mobility*, CentreForum.
- Pažur, Monika (2022), »Participation of preschool children in short educational programs as ways of spending structured free time«, u: Velički, Damir i Dumančić, Mario (ur.), *Zbornik Suvremene teme u odgoju i obrazovanju – STOO 2 In memoriam prof. emer. dr. sc. Milan Matijević*. Dostupno: <https://hub.ufzg.hr/books/zbornikbook-of-proceedings-stoo2/page/sudjelovanje-djece-rane-i-predskolske-dobi-u-kracim-odgojno-obrazovnim-programima-kao-obli-cima-strukturiranog-provodenja-slobodnog-vremena>
- Pažur, Monika i Drvodelić, Maja (2022), »Parenting as an important factor of the optimal development of the child enrolled in early childhood education institutions«, *Croatian Journal of Education*, 24(2), str. 507–538. <https://doi.org/10.15516/cje.v24i2.4478>
- Pažur, Monika, Drvodelić, Maja, i Domović, Vlatka (2024), »Parental behaviours towards preschool age children in Croatia«, *Journal of Early Childhood Research*, 22(3), str. 395–409. <https://doi.org/10.1177/1476718X231221360>
- Pinquart, Martin i Teubert, Daniela (2010), »Effects of parenting on children's social development«, *Journal of Social and Clinical Psychology*, 29(3), str. 314–347. <https://doi.org/10.1037/a0019691>
- Rahayu, Septi i Nurhayati, Sri (2023), »Implementation of positive parenting in early childhoods families during the learning from home program«, *Jurnal Simki Pedagogia*, 6(2), str. 512–519. <https://doi.org/10.29407/jsp.v6i2.312>
- Rodriguez, Melanie M., Donovan, Melissa R. i Crowley, Susan L. (2009), »Parenting styles in a cultural context: Observations of “protective parenting” in first-generation Latinos«, *Family Process*, 48(2), str. 195–210. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2009.01277.x>
- Rocha, Hermano A.L.; Correia, Luciano L.; Leite, Álvaro J.M.; Rocha, Sabrina G.M.O.; Albuquerque, Lucas de S.; Machado, Marcia M.T.; Campos, Jocileide S.; e Silva, Anamaria C.; Sudfeld, Christopher R. (2002), *Positive Parenting Behaviors and Child Development in Ceará, Brazil: A Population-Based Study*, 9(8), str. 1246. <https://doi.org/10.3390/children9081246>

- Ryan, Richard M., i Deci, Edward L. (2000), »Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being«, *American Psychologist*, 55(1), str. 68–78.
- Saltali, Neslihan i Imir, Hatice M. (2018), »Parenting styles as a predictor of the preschool children's social behaviors«, *Participatory Educational Research*, 5(2), str. 18–37. <http://dx.doi.org/10.17275/per.18.10.5.2>
- Sameroff, Arnold J. (1983), »Developmental systems: Contexts and evolution«, u: Mussen, Paul H. i Kessen, William (ur.), *Handbook of child psychology* (Vol. 1), New York: Wiley, str. 237–294.
- Strayhorn, Joseph i Weidman, Carla S. (1988), »A parent practices scale and its relation to parent and child mental health«, *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 27(5), str. 613–618. <http://doi.org/10.1097/00004583-198809000-00016>
- Tamis-LeMonda, Catherine S., Way, Niobe, Hughes, Diane, Yoshikawa, Huges, Kalman, Ronit K., i Niwa, Erika (2007), »Parents' goals for children: The dynamic coexistence of individualism and collectivism in cultures and individuals«, *Social Development*, 17(1), str. 183–209. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2007.00419.x>
- Teti, Douglas M., Cole, Pamela M., Cabrera, Natasha, Goodman, Sherryl H. i Mc-Loyd, Vonnie C. (2017), »Supporting parents: How six decades of parenting research can inform policy and best practice«, *Social Policy Report*, 30(5), str. 1–34.
- Triandis, Harry C. (1991), »A need to theoretical Examination«, *The Counseling Psychologist*, 19(1), str. 59–61. <https://doi.org/10.1177/0011000091191003>
- [UNICEF] UNICEF (1989), *Convention on the Rights of the Child*, United Nations.
- [VE] Vijeće Europe (2006), *Recommendation Rec(2006)19 of the Committee of Ministers to member states on policy to support positive parenting*, Council of Europe Publishing.
- Verhoeven, Merjolein, Junger, Marianne, Van Aken, Chantal, Deković, Maja i Van Aken, Marcel A. G. (2010), »Mothering, fathering, and externalizing behavior in toddler boys«, *Journal of Marriage and Family*, 72(2), str. 307–317. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00701.x>
- Xitao, Fan i Chen, Michael (2001), »Parental involvement and students' academic achievement: a meta-analysis«, *Educational Psychology Review*, 13(1), str. 1–22. <https://doi.org/10.1023/A:1009048817385>

PARENTS' PERSPECTIVES ON POSITIVE PARENTING PRACTICES

Monika Pažur

Positive parenting involves non-violent, empowering, and respectful practices aimed at the well-being of the child. The aim of this study was to examine the frequency and dimensions of such practices, as well as their relationship with parental characteristics from the perspective of parents of children aged 2 to 11 years (N=678). A questionnaire was used, with two scales: the Positive Parenting Practices Scale and the Parenting Competence Scale. The study identified the following dimensions of positive parenting practices: fostering interpersonal relationships, recognizing the child as a person, empowering the child, providing structure and guidance, and offering care and affection. Finally, the results of the regression analysis confirmed the association between positive parenting practices and parental attitudes, as well as certain parental characteristics (gender, age, level of education, place of residence).

Keywords: *parenting model; positive parenting; regression analysis; parenting practices; parental attitudes*